

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ НЕЙРОІМУНОЛОГІЇ СЛОВАЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА
LITHUANIAN UNIVERSITY OF HEALTH SCIENCES, KAUNAS, LITHUANIA
VILNIUS UNIVERSITY, VILNIUS, LITHUANIA
FACULTY OF PHYSICS, SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI", SOFIA, BULGARIA
SCIENTIFIC RESEARCH CENTER OF MEDICAL BIOPHYSICS, SOFIA, BULGARIA

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(IV ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

**«MORPHOGENESIS AND REGENERATION»
(IV ZHUTAEV'S READINGS)**

Proceedings of Ukrainian scientific-practical
conference with international participation

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

APRIL 18-19, 2024.

18-19 КВІТНЯ, 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ НЕЙРОІМУНОЛОГІЇ СЛОВАЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА
LITHUANIAN UNIVERSITY OF HEALTH SCIENCES, KAUNAS, LITHUANIA
VILNIUS UNIVERSITY, VILNIUS, LITHUANIA
FACULTY OF PHYSICS, SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI", SOFIA, BULGARIA
SCIENTIFIC RESEARCH CENTER OF MEDICAL BIOPHYSICS, SOFIA, BULGARIA

МАТЕРІАЛИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇЗ
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(ІV ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

ПОЛТАВА

18-19 квітня 2024 року

3. Kwiatkowska M. M., Rogoza R., Poole K. L. Exploring shy minds: Relations between shyness and creativity. *Personality and Individual Differences*. 2019. Vol. 142. P. 249–254. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.03.050> (date of access: 04.04.2024).

4. Олексієнко В. В., Пирог-Заказникова А. В., Білаш С. М., Коптев М. М., Проніна О. М., Олійніченко Я. О., та ін. Фідбек як інструмент удосконалення навчального процесу. *Вісник проблем біології і медицини*. 2023. Вип. 1, т. 2. С. 69-70. DOI: [10.29254/2523-4110-2023-2-169/addition-69-70](https://doi.org/10.29254/2523-4110-2023-2-169/addition-69-70) (дата звернення: 04.04.2024).

5. Проніна О. М., Донченко С. В., Кобеньяк М. М. Особливості проведення занять у вищих навчальних закладах під час дистанційного навчання // The X th International scientific and practical conference «Trends in the development of modern scientific thought», 23-26 Nov., Vancouver, Canada. Vancouver, 2020. С. 367-368 (дата звернення: 04.04.2024).

УДК 378.147:612.614.25

РОЛЬ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

**Єрошенко Г.А, Лисаченко О.Д., Свінцицька Н.Л., Білаш В.П.,
Шевченко К.В., Григоренко А.С., Донець І.М., Кінаш О.В.**

Полтавський державний медичний університет

Полтава, Україна

Отримані на морфологічних кафедрах знання мікро- та макроструктур організму людини необхідні здобувачам освіти для подальшого їх навчання на кафедрах клінічного профілю.

Ключові слова: *здобувачі освіти, морфологічні дисципліни, професійна підготовка.*

The knowledge of the micro- and macrostructures of the human body acquired at the morphological departments is necessary for students for further training at the departments of a clinical profile.

Key words: education seekers, morphological disciplines, professional training.

Реалізація медичного обслуговування населення залежить від рівня підготовки майбутніх лікарів та якості професійної медичної освіти в державі. Сучасний випускник медичного вишу зобов'язаний мати міцні теоретичні знання, володіти спеціальними уміннями і навичками, освоїти методики їх оновлення, що дозволить в подальшому швидко адаптуватись до змін в медицині, суспільстві та світі [1].

Удосконалення професійної підготовки відбувається завдяки ефективній організації проблемно-орієнтованої роботи здобувачів-медиків, їх взаємовідносинам між собою, комфортним умовам навчання, використанню мультимедійного забезпечення навчального процесу та екранному засобу зорової наочності з високими демонстраційними властивостями. Інформація з екранів сприяє зосередженню уваги на об'єктах вивчення, що сприяє інтенсифікації навчального процесу та засвоєнню практичних навичок [2].

Поєднання теоретичних знань та практичних навичок є важливою умовою підготовки майбутніх лікарів. Практична діяльність здобувачів-медиків сприяє оволодінню і вдосконаленню практичних навичок, а використання модельованого навчання, вирішення ситуаційних завдань, уміння працювати з інформаційними ресурсами - розвитку професійних здібностей.

Використання прикладів ситуацій з практичного досвіду в навчальному процесі сприяє розвитку у здобувачів освіти клінічного мислення, яке є важливою складовою сформованого лікаря, здатного до розумової побудови картини хвороби, передбачення її наслідків і повного

одужання. Лікар повинен вміти проводити аналіз помилок, за висловлюванням Андре Мартіні «немає нічого більш повчального, чим діагностична помилка, яка розпізнана, проаналізована і продумана» [3]. Важливе місце в діяльності лікаря займають професійні компетентності, завдяки яким він може самостійно приймати рішення щодо лікування та ведення пацієнта.

Одним із факторів підвищення ефективності навчання в медичному університеті є розробка системи стандартів якості навчання, що набуває особливого значення при вивченні медико-біологічних дисциплін. У формуванні теоретичної бази підготовки фахівців на кафедрах медико-біологічного профілю не повинні переслідуватися лише цілі навчити здобувачів освіти диференціювати клітини, тканини та органи здорової людини, знати їх будову на мікро- і макрорівнях та особливості їхнього розвитку. Кінцевою метою вивчення цих дисциплін є формування фундаментальних знань, що полегшить розуміння майбутніми медиками принципів функціонування організму людини в нормі та при патології. У зв'язку з цим вивчення дисциплін медико-біологічного профілю має враховувати цілі навчання клінічних кафедр. Анатомія людини, гістологія, цитологія та ембріологія і медична біологія є фундаментальними дисциплінами, що вивчають здобувачі освіти на перших курсах навчання в медичних університетах та які дають базові знання для розуміння теоретичних та клінічних дисциплін.

На думку здобувачів освіти, які завершили вивчення фундаментальних дисциплін, ключовими факторами недостатньо ефективного навчання на теоретичних кафедрах є: 1) відсутність клінічної мотивації, а отже, і професійного інтересу до вивчення теоретичних дисциплін; 2) дефіцит часу для підготовки з урахуванням навантаження дисциплінами медико-біологічного та соціо-гуманітарного профілю; 3) великий обсяг домашніх завдань; 4) дезорієнтація у великій кількості

інформаційних ресурсів на перших курсах навчання. Мотиваційна ланка управління процесом навчання здобувачів-медиків реалізується при орієнтації на проблемне навчання із залученням клінічних питань і ситуацій та завдяки інтеграції теоретиків з клініцистами. Результатом такої взаємодії є формування клініцистами питань, які потребують детального обговорення на теоретичних кафедрах [4, 5].

Медична спрямованість вивчення медико-біологічних дисциплін забезпечується завдяки розв'язанню ситуаційних завдань, які допомагають розвивати у здобувачів освіти основи клінічного мислення. На заняттях використовуються завдання з моделюванням ситуацій, питання обговорюються колективно, студенти вчать мислити, приймати правильні рішення та обґрунтовувати їх. Ситуаційні задачі застосовують при таких методах навчання як «ситуаційний аналіз», «дискусія», «круглий стіл», «мозковий штурм» тощо [6].

Знання будови, функцій та джерел розвитку тканин й органів в нормі, будуть використані здобувачами освіти під час навчання на клінічних кафедрах для визначення структурних змін, що відбуваються в організмі людини та для встановлення механізмів їх виникнення. Теоретичні основи знань є передумовами для пояснення проявів патології з позиції порушення структури, чим забезпечують реалізацію принципу клінічної спрямованості навчання та необхідні для розуміння механізмів розвитку захворювань, проявів симптомів та ускладнень. Отримані на морфологічних кафедрах знання закладають основи вивчення патанатомії, патфізіології, ендокринології, неврології, імунології, інфекційних хвороб та інших дисциплін й забезпечують їх інтеграцію з ними. Інтерпретація навчального матеріалу з клінічних позицій, розвиває у здобувачів вищої медичної освіти клінічну спрямованість мислення [7].

Медико-біологічні дисципліни формують навички методичних підходів до забору та підготовки зразків біологічного матеріалу, заливки у

парафін, заморожування та підготовки зрізів, які є необхідними елементами етапів досліджень клітин та тканин, що допомагає встановити діагноз та розуміти патологічні процеси в організмі [8].

Лікар, який хоче досягти значних успіхів у своїй професії, обов'язково повинен мати міцну базу знань про будову та функціонування органів і систем людини в нормі, які він отримує при вивченні фундаментальних дисциплін та які необхідні для розуміння: що і як пошкоджується за умов патології та які існують механізми відновлення уражених структур. Таким чином, без отриманих на кафедрах анатомії людини, гістології, цитології, ембріології та медичної біології знань не можливо перейти до вивчення клінічних дисциплін. Відомо, що базовою морфологічною парадигмою є твердження, що структура і функція нерозривно пов'язані між собою, тому важливо не лише описувати морфологічні субстрати, а й використовуючи сучасні методи дослідження демонструвати функціональні апарати на субклітинному рівні, закладаючи основи розуміння функції клітин, тканин та органів в цілому [9].

Отже, знання мікро- та макроструктур організму, отримані здобувачами освіти під час вивчення фундаментальних дисциплін, необхідні для подальшого навчання на кафедрах клінічного профілю.

Список літератури

1. Мельнікова О.З., Іванченко О.З. Місце фундаментальних дисциплін у системі фахової медичної підготовки / XIV Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні». Тернопіль, 2017 - С.186-187.
2. Хламанова Л.І., Чайковський Ю.Б. Роль гістології у підвищенні мотивації до професійного розвитку майбутніх лікарів у медичному університеті / Сучасні проблеми морфології людини // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків, 2020 - С.14-16.

3. Орел-Халік Ю.В., Саламащенко О.М. Вдосконалення фахової підготовки майбутніх лікарів / Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології та педагогіки». Харків, 2015. - С. 51-55.
4. Сулаєва О.Н. Відбір змісту навчання з гістології в досягненні стандартів медичної освіти / Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» Актуальні проблеми сучасної медицини Том 15, Випуск 3(51), ч. 1. - С. 276-279.
5. Сулаєва О.Н. Організація процесу навчання гістології: від концепції до реалізації / О.Н. Сулаєва // Світ медицини та біології. – 2015. – № 2 (49). – С. 180-182.
6. Лисаченко О.Д., Шепітько В.І., Борута Н.В. [та ін.] Роль дисципліни гістології, цитології та ембріології в підготовці лікаря / Матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Морфогенез та регенерація» (III Жутаєвські читання), Полтава, 2023 - С. 157-162.
7. Лисаченко О. Д. Застосування міждисциплінарної інтеграції у викладанні гістології, цитології та ембріології студентам-педіатрам УМСА // Information, its impact on social and technical processes : The 8 th International scientific and practical conference / О. Д. Лисаченко, Г. А. Єрошенко, Н. В. Борута. – Haifa, 2020. – С. 159–161.
8. Весніна Л.Е. Роль морфологічних дисциплін у вивченні лабораторної діагностики // Л.Е. Весніна, В.М. Соколенко, Т.В. Мамонтова [та ін.] / Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини» Полтава, 19-20 жовтня 2023. - С. 114-115.
9. Чайковський Ю.Б. Гістологія: чи потрібна вона лікарю? / Ю.Б. Чайковський, С.Б. Геращенко, В.О. Кокряцька [та ін.] // МЛ Азбука діагностики.- №3-4. (149-150). 2018. - С. 37-40.

В.В., Мамай О.В. (Полтава, Україна) СОРОМ'ЯЗЛИВІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА ЇХ АДАПТАЦІЇ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ: СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ	
Єрошенко Г.А., Лисаченко О.Д., Свінцицька Н.Л., Білаш В.П., Шевченко К.В., Григоренко А.С., Донець І.М., Кінаш О.В. (Полтава, Україна) РОЛЬ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ	193
Єрошенко Г.А., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Улановська-Циба Н.А., Шевченко К.В., Ваценко А.В., Передерій Н.О., Григоренко А.С. (Полтава, Україна) МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ	199
Єрошенко Г.А., Шевченко К.В., Григоренко А.С., Донець І.М., Клепець О.В., Рябушко О.В., Улановська-Циба Н.А., Ваценко А.В., Передерій Н.А., Лисаченко О.Д., Солод А.В., Шарлай Н.М. (Полтава, Україна) АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МЕДИКО- БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	206
Каценко А.Л., Шерстюк О.О., Свінцицька Н.Л., Білаш В.П., Гринь В.Г., Устенко Р.Л., Пілюгін А.В., Шрамко М.М. (Полтава, Україна) СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ МОРФОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	214
Коптев М.М., Білаш С.М., Проніна О.М., Пирог-Заказникова А.В., Донченко С.В., Олійніченко Я.О., Кононов Б.С.,	220